

Διονύσιος Σολωμός, «Ο Κρητικός»

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Από το βιβλίο του Θεοχάρη Δετοράκη, *Ιστορία της Κρήτης*

(σ. 332-342): Η απασχόληση του τουρκικού στρατού στην Πελοπόννησο και στην Στερεά Ελλάδα και η αδυναμία για αποτελεσματική δράση στην Κρήτη ανάγκασαν τον σουλτάνο Μαχμούτ Δ΄ να ζητήσει την βοήθεια του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου. Ο Μεχμέτ Αλής, υπολογίζοντας σε μελλοντική μόνιμη κατοχή της Κρήτης, δέχθηκε πρόθυμα την πρόταση και απέστειλε ισχυρές δυνάμεις στο νησί, υπό την αρχηγία του γαμπρού του Χασάν πασά. Ο αιγυπτιακός στόλος κατέπλευσε στην Σούδα στις 28 Μαΐου 1822 (30 πολεμικά και 84 φορτηγά). [Ο Χασάν σκοτώνεται στις αρχές του 1823 πέφτοντας από το αφηνιασμένο αλογό του· γενικώς δεν επιτυγχάνεται η κατάπνιξη της κρητικής επανάστασης]. Στο πλαίσιο ανασύνταξης των Τούρκων τοποθετείται στην θέση του Χασάν, νέος στρατηγός ο Χουσεΐν βέης, γαμπρός κι αυτός του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου. Ο αιγυπτιακός στόλος με ναύαρχο τον Ισμαήλ Γιβραλτάρ έφτασε στην Κρήτη στις αρχές Ιουνίου (1823) και αποβίβασε 3.000 άνδρες και άφθονο πολεμικό υλικό. Το σχέδιο του νέου αρχιστρατήγου προέβλεπε καταστολή της επανάστασης πρώτα στα ανατολικά, για να μην παρενοχλείται αργότερα και στις επιχειρήσεις στα δυτικά. Οδηγώντας 12.000 στρατό άριστα οργανωμένο και οπλισμένο, με την υποστήριξη πυροβολικού και ιππικού, έρχεται στο Ηράκλειο και στρατοπεδεύει στην Αγία Βαρβάρα. Υποτάσσει την Μεσαρά και περνάει στα ρεθεμνιώτικα. Τον Οκτώβριο 1823 (αρχές) στρατοπεδεύει στο Μελιδόνι Μυλοποτάμου και κινείται απερίσπαστος στα δυτικά. Οι δραματικές εκκλήσεις του αρμοστή Εμμανουήλ Τομπάζη για βοήθεια από την άλλη Ελλάδα, έπεφταν στο κενό, καθώς μάλιστα η επαναστατημένη πατρίδα περνούσε τότε βαριά πολιτική και οικονομική κρίση με τον εμφύλιο πόλεμο. Ο Χουσεΐν αφού λεηλάτησε τα χωριά του Αποκόρωνα (Φλεβάρης του 1824), εισέβαλε τον επόμενο μήνα στα Σφακιά και έφτασε σχεδόν ανενόχλητος ως το λιμάνι του Λουτρού. Έντρομοι οι άμαχοι ζητούσαν σωτηρία στα πλοία και στο απρόσιτο φαράγγι της Αγίας Ρουμέλης. Ο ελληνικός στόλος παρέλαβε 10.000 ψυχές από το λιμάνι του Λουτρού και 2.000 από άλλα λιμάνια.

Σε 60.000 υπολογίζονται οι Κρήτες που εκπατρίστηκαν μόνο κατά τους πρώτους μήνες του 1824. Ο Χουσεΐν με εκπληκτική ταχύτητα πέρασε στο Σέλινο και στην Κίσαμο για να διαλύσει και τις τελευταίες εστίες των επαναστατών. Ο Τομπάζης εγκατέλειψε το νησί τον Απρίλιο 1824 (είχε έρθει ως Αρμυστής στις 21/5/1823 αντικαθιστώντας τον προηγούμενο διοικητή Μιχαήλ Αφεντούλη, 11/1821 με 11/1822). Ως τα τέλη Μαΐου 1824 ο Χουσεΐν είχε καταπνίξει την κρητική επανάσταση. Οι επαναστατικές κινητοποιήσεις είχαν αρχίσει στα Σφακιά από τις αρχές Απριλίου 1821 (σ. 322). Η κρητική επανάσταση είχε φυσικό κέντρο και ορμητήριο τα Σφακιά και από εκεί εξαπλώθηκε ταχύτατα σε όλη την δυτική Κρήτη (σ. 324-325). Οι Τούρκοι γνώριζαν καλά ότι η κρητική επανάσταση δεν θα μπορούσε να κατασταλεί παρά μόνο με την καταστροφή των Σφακίων (σ. 326).